

POLGÁRI JOG

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

Birói gyakorlat a tiltott utánczás és mintaoltalom kérdéseiben tekintettel a Tvt.-re.

Irta: *Dr. Schuster Rudolf*, a m. kir. Szabadalmi Felsőbírótság ny. elnöke.*)

Valamely törvény alkalmazása terén az tapasztalható, hogy akkor, midőn az illető törvény oly gazdasági és jogi viszonyokat szabályoz, amelyek addig törvény által szabályozva nem voltak, a jogalkalmazás gyakran ingadozást mutat abban az irányban, hogy amíg jogeseteket nem tart a törvény keretébe esőknek, addig oly jogesetekre, amelyek nem tárgyai a törvénynek, ezt azokra kiterjesztendőnek véli. Ilyenkor mutatkoznak a *helyes törvényt magyarázat* nagy nehézségei. Legyen ez a magyarázat akár megszorító, akár kiterjesztő, mindig figyelemmel kell lenni a ratio legisre, a ratio jurisra, az occasio legisre és szem előtt tartandó a törvényes rendelkezésnek és magyarázatnak a hordereje. (Unger, System I. 13. §.).

Ezekre a röviden vázolt szabályokra való tekintettel elbírálnak azt a két kérdést, amely a jelen előadásom tárgya: az egyik az *utánczás* kérdése, ahol eldöntendő az, vajjon a legfelsőbb bíróságnak a tvt. nem magyarázta-e túlszűken, a másik pedig az, ahol *közigazgatási hatóság, illetve külön bíróság által eldöntendő kérdést a tvt. alá tartozónak mondta ki* és így talán túlságosan kiterjesztő magyarázatot adott annak a törvénynek.

Az *utánczás* kérdésében a (különben a szakirodalomban is már tárgyalt) jogeset a következő: A felperes a tvt. alapján keresetet indított azon a jogalapon, hogy az általa feltalált, gyártott és forgalomba hozott műszert (amelyet pulsométernek nevezett el) az alperes utáncozta és forgalomba hozta az ő (felperes) tudta és beleegyezése nélkül; kérte a felperes, hogy a bíróság az alperest kötelezze abbanhagyásra. A Kúria — a fellebbezési bíróság ítéletének megváltoztatásával — a felperest keresetével elutasította. (P. IV. 30/937. sz. és hasonló a P. IV. 1149/937. sz. ítélet). A perben megállapított rövid tényállás az, hogy tény-

*) Előadta a szerző a magyar jogászegylet 1938. március 12-én tartott teljes ülésében.

leg a felperes találta fel azt a műszert, amely kelendőségnek örvendett, bevált, úgyhogy egyik minisztériumunk a felperes által feltalált műszert, mint mintát megküldte egy másik műszerésznek — tehát versenytársnak — azzal az utasítással, hogy készít sen a mintának hajszálíg megfelelő pulsométert. Nem vitás, hogy ez az utánzat annyira pontosan elkészült, hogy az utánzat az eredetivel össze volt téveszthető, minél fogva az ítélet indokolása is az utánzást „szolgai utánzásnak“ (sklavische Nachahmung) nevezi. Nem vitás, hogy ez a szerkezet, illetve műszer sem szabadalmi, sem más különleges oltalom alá helyezve nem volt. Az ítélet indokolásának a súlypontja — a nézetem szerint igazán nem aggálytalan — új jogszabály „*az emberi munkának minden eredménye, bármily szellemi és anyagi áldozatot igényelt is, amennyiben külön jogszabály által védve nincs, az emberiség közkincsévé válik és így bárki által szabadon felhasználható*“. Ennélfogva tehát az ítélet jogi álláspontja az, miszerint az, aki másoknak külön törvényes szabály által nem védett munkaeredményét felhasználja, vagy utánozza, egymagában ezáltal a jó erkölcs vagy az üzleti tisztesség ellen nem cselekszik. Az ítélet indokolása még felhossa, hogy az utánzás csak akkor ütközik a jóerkölcsbe és tisztességbe, ha az utánzó a mintát tisztességtelen módon szerezte meg, vagy ha a szándéka megtévesztésre irányult stb. Az indokolás ezzel a részével nem foglalkozom, mert az, hogy a rosszhiszeműséget nem lehet megvédeni, annyira magától értetődő, hogy kár arra több szót vesztegetni.

Visszatérve az ítélet indokolásában felállított jogszabályra, úgy hiszem, hogy sem törvény, sem rendelet, sem joggyakorlat, sem a jogirodalom, sem belföldön, sem külföldön nem támogatja azt a felfogást, hogy az emberi munkának minden eredményét bárki felhasználhatja és az összetéveszthetőségig hasonlóan utánozhatja, ha az a munkaeredmény külön jogszabály által védve nincs. Hogy ez a felfogás nem lehet helytálló, ezt a nézetemet a következő indokokkal támasztom alá: tegyük félre minden törvényes jogszabályt és hallgassunk egyszer arra, vajjon mit mond belső érzésünk és méltányos gondolkodásunk annak látára, hogy valaki pénzét, szellemét, munkaerejét arra fordítja, hogy munkájának az eredménye egy közhasznú, a gyakorlatban beváló tárgy legyen; ez sikerül is neki, mikor azonban értékesítésre kerül a sor, rájön, hogy az ő szerkezetét valaki az ő tudta és beleegyezése nélkül úgy utánozta, hogy a mintát és az utánzatot egymástól megkülönböztetni nem lehet és az utánzó azután a maga hasznára értékesítette. Minden méltányosan és tisztességesen gondolkozó ember azt fogja mondani, hogy azt nem szabad megengedni, mert nem egyéb, mintha valaki idegen fának a gyümölcseit akarná élvezni, vagy ott akar aratni, ahol más ember szántott és vetett, ez pedig nem tisztességes eljárás. És ha

már hozzáteszem, hogy ez az eljárás versenytárrsal szemben lett elkövetve, mégpedig verseny céljából, akkor világos, a *tvt. 1. §-ába ütközik ez az eljárás*, mert „üzleti versenyt nem szabad az üzleti tisztességbe ütköző módon folytatni“. Ezeknél fogva az abbanhagyásra irányuló keresetnek — nézetem szerint — már ebből az okból helyt kellett volna adni, nempedig azt az ügyes, bevált találmányt „vogelfreinak“ deklarálni. De helyt kellett volna adni a keresetnek még a következő okokból is:

Az ítélet ugyanis sérti, nézetem szerint, a *személyiségi jogot*. Ezzel a joggal, sajnos, bíróságaink nagyon ritkán foglalkoznak és az erre vonatkozó jogszabályokat gyakran figyelmen kívül hagyják, amint az a jelen esetben is történt.

A személyiségi jog kérdésében utalok mindenképp előtt *Dr. Almási Antal* tisztelt barátom, kúriai bírónak „Ungarisches Privatrecht“ című kitűnő munkájára. Szerző mindenképp előtt hangsúlyozza, hogy a személyiségi jog egy abszolút jog, amelynél fogva a jogalany a fizikai, szellemi, erkölcsi és jogi erőit szabadon érvényesítheti. Különösen hangsúlyozza a szerző — és ez az, ami bennünket különösen érdekel — hogy a személyiségi jog, valamint az abból fakadó jogok (név-, cég-, szerzői-, szabadalmi-, védjegy-, mintajogok stb.) *feltétlenül jogvédelemben* részesülnek, még pedig a jogalany jogképességének kezdetétől fogva annak megszűnéséig, sőt némely jogoknál (becsület-, szerzői jognál) még azon túl is: Ez a tan ma már általában el van fogadva. Látjuk pld. hogy ez átment a Mjtj.-ba, sőt egyik külföldi törvénybe is, t. i. a Schweizerisches Zivilgesetzbuch 28. §-ába. A Mjtj. 107., 108. §§. értelmében mindenkinek joga van, hogy személyiségét szabadon érvényesíthesse és hogy őt ebben senki se háborítsa; akit ebben a jogában jogellenesen megsértenek, követelheti keresettel a sértéstől való eltiltást. Ezeket szem előtt tartva nyilvánvaló, hogy aki értékes ötletét fáradsággal, költséggel, szellemi munkával megvalósítja és ezáltal úgyszólván a saját énjét belefektette a munkája sikeres eredményébe és így személyiségét mintegy megtestesítette — méltán számíthat védelemre, már a személyiségi jog alapján is, mely különleges természeténél fogva még az elévülésnek sincs alávetve, tehát örökké tart. — (Mjtj. 1284. §.).

Erre azt halljuk, hogy tetszett volna a találmányra szabadalmat kérni, akkor oltalomban lett volna részesíthető. Ez a tanács nem bír semmi helytálló alappal. Ugyanis: sok feltaláló van, aki találmányát szabadalmazásra nem jelenti be. Ennek okai különbözők. A szabadalmazásra való bejelentés elmaradásának oka az lehet, hogy nem nagy horderejű találmánynál kerülni akarja a meglehetősen nagy költséget, különösen ha tudjuk, hogy a nálunk most husz évig tartó szabadalmi oltalom utolsó évére eső díj ma 2000 pengő, ami nem nagy üzemmel bíró feltalálóra nézve nagy

kiadás. De lehet, hogy a bejelentés elmarad abból az okból, hogy találmányát anélkül is megvédehetőnek véli, mert hisz a bejelentés elmaradása által a feltaláló csak arról a speciális védelemről mond le, amelyet a szabadalmi törvény nyújt, de korántsem mondott le arról a védelemről, amelyet neki más jogszabályok (személyiségi jog, szerzői jog) nyújtanak. Ebben a helyes feltevésben megerősíti a feltalálót az a körülmény, hogy a szabadalmi törvény 34. §. kimondja, hogy a bejelentett találmány már a közzétételtől kezdve *oltalomban részesül*, még mielőtt szabadalmazva lett. Ime tehát törvényi kijelentés, hogy a nem szabadalmazott találmány is védelemben részesül, mely elvi kijelentéssel a fent idézett ítélettel ellentétben áll. Azt kérdezem, hogy ez az ideiglenes oltalom minő alapon nyugszik? Világos előttem, hogy annak a jogalapja csakis a személyiségi jog és az ebből fakadó szerzői jog lehet. A feltaláló tehát nyugodtan mellőzheti a bejelentést, annál is inkább, mert a szabadalmi törvény 22. §-a értelmében a szabadalom megszűnése után a találmány köztulajdonná válik ugyan, de csak „*a fennálló törvények és szabályok keretében*“, nempedig — amint azt az ítélet mondja — korlátlanul. Ezek a 22. §-ban említett törvényes korlátok alatt mást mint személyiségi és szerzői jogot érteni nem lehet. A személyiségi jogon kívül nyilvánvaló azonban az, hogy az abból fakadó szerzői jog is megvan sértve. Feltűnő ugyanis, hogy az ítélet indokolása azok közt a jogok közt, amelyeket az oltalom igénybevehetése végett említ, zárjelben a *szerzői jogot* is felsorolja ugyan, de nem vizsgálja meg azt, vajjon a feltaláló nem részesülhetett volna-e oltalomban a szerzői jog alapján? Ez nézetem szerint hiánya az indokolásnak, mely hiány fenn nem forgása esetén az ítélet rendelkező része is megváltozott volna. Ugyanis: annak előrebocsátása mellett, hogy a következőkben kifejezetten *Dr. Alföldy Dezső*, a bpesti kir. ítélőtábla alelnökének „A magyar szerzői jog“ című kitűnő könyvére utalok, figyelembe veendőnek tartom, hogy az új római egyezményt becikkelyező 1931: XXIV. t.-c. 6/a. cikke a szerzőnek személyiségi jogát megvédeni rendeli, mégpedig a szerző életére és halála után 50 évre. (Tudtom szerint ez az első eset, hogy a személyiségi jog védelme belföldi törvény által van előírva.) Ez annyira fontos, hogy a szerzői jognak másra való teljes átruházása után is, a személyiség jogai a szerzőnél megmaradnak, amelyeknél fogva pld. azoknak elismerését követelheti és utánképzés (ez különösen ki van emelve) csak a szerző beleegyezésével van megengedve. Erre az ítélet egyáltalában nem fordít figyelmet, holott itt már kézzel fogható a személyiségi jog és a szerzői jog közti szoros kapcsolat. Továbbá a szerzői jogi törvény 6. §. 10. pontja az *utánképzést bitorlásnak* minősíti és a személyiségi jog megsértése esetén a szerzői jog szabályai alkalmazandók. Ezek a szabályai a szerzői jogi törvénynek természetesen nemcsak iro-

dalmi és hasonló művekre, hanem a 67. §. értelmében plasztikai művekre is vonatkoznak, mégpedig ha az a plasztikai mű sem szépművészeti, sem iparművészeti tárgy, amint az a mi esetünkben is van, a törvény 1—44. §., tehát a fent idézett 6. §. rendelkezései is alkalmazandók, vagyis a jelen esetben szerzői jogi bitorlás látszik fennforogni. Bitorlást pedig jogvédelemben részélni nem lehet.

Ha az ítélet a személyiségi és a szerzői jog körébe tartozó ezekkel az ügydöntő jogszabályokkal foglalkozott és azokat figyelmen kívül nem hagyta volna, jogászi meggyőződése az, hogy a kereset elutasító nem lehetett volna.

Felhozzák a felfogásommal szemben az iparszabadság kérdését azzal, hogy azt ok nélkül korlátozni nem szabad. Mindig tisztelője voltam az iparszabadságnak, de ne hagyjuk figyelmen kívül azt, hogy az iparszabadság is csak a tisztesség korlátain belül érvényesülhet.

A már felhozott érveken kívül rámutatok röviden még a következőkre:

A Tisztességtelen Verseny Leküzdésére Alakult Nemzetközi Liga 1936. év őszén Budapesten tartotta meg kongresszusát. A napirenden természetesen az utánzás kérdése is szerepelt. Sokan szóltak hozzá és megindokolták véleményüket, amelyek sok tekintetben eltértek egymástól, egyöntetűség ebben a kérdésben ugyan nem volt, de olyan vélemény sem volt, amely szerint az emberi munka eredménye, amely nincs speciális törvény oltalma alá helyezve, a Tvt. oltalmára egyáltalában ne számítson. Utalok e tekintetben arra a nagy, részletes munkára, amelyet *dr. Bányász Jenő*, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara fíradhatatlan titkára, mint az említett Liga magyarországi csoportjának főtítkára, két vaskos kötetben a kongresszus működéséről beszámolva, szerkesztett ezen a címen: „Leitgedanken des internationalen und nationalen Wettbewerbsrechtes in Europa“ (ez a címe az egyik kötetnek), míg a másik kötetnek a címe: „Leitgedanken des internationalen und nationalen Marken- und Musterschutzrechtes in Europa“. Erre a nagy szorgalommal és hozzáértéssel szerkesztett munkára minden érdeklődőnek figyelmét felhívom és különösen a mi kérdésünket illetően az I. kötet 347., 349., 350. és 353. oldalán kifejezett véleményekre, amelyek közül néhányan az utánzásban egymagában nem látnak ugyan a Tvt.-be ütköző cselekményt; ha azonban az utánzás annyira „szolgai“, hogy az utánzatot az eredetitől megkülönböztetni nem lehet és ennélfogva az összetéveszthetés fennforog, akkor még ezek szerint is az utánzás a jó erkölcsbe és üzleti tisztességbe ütközik. Az ilyen köztekintélynek örvendő kongresszuson megnyilvánult vélemények mellett, azoknak figyelmen kívül hagyásával elhaladni talán mégsem lehet és nem tanácsos.

Végül azt hiszem, hogy érdeklődést fog kelteni a következő eset:

Több mint tíz éve lehet annak, hogy Németországban egy Käthe Kruse nevű nő gyermekbabák készítésével iparszerűleg foglalkozott. Ezek a babák egészen jellegzetes arcokkal, ruházzal és alakkal voltak ellátva, úgy hogy a Käthe Kruse-féle babák nagy kelendőségben részesültek. Ezek a babák semmiféle különös oltalom alá helyezve nem voltak. Egy versenytárs utánozta e babákat, úgy hogy azok összetéveszthetők voltak. A németbirodalmi legfelsőbb bíróság (Reichsgericht) a Käthe Kruse által a Tvt. alapján indított abbahagyásra irányuló keresetnek helyt adott, főképp azzal az indokolással, hogy a tisztességbe és jó erkölcsbe ütközik a verseny céljából tett oly szolgálai utánzás, hogy az utánzatot az eredetitől ne lehessen megkülönböztetni, amiáltal az utánzó csakis a másik munkájának a gyümölcsét élvezzi.

A legújabb időben is ugyanez az alapfelfogás mutatkozik a német Reichsgericht ítékezéseiben. A „Jurist. Wochenschrift“ ugyanis a f. é. januári füzetében (118. old.) közli a Reichsgerichtnek egy ítéletét, amely kimondja, hogy az utánzó versenytárs ne vezesse félre a közönséget afelől, hogy az utánzat hol készült. Az utánzás nincs megengedve nemcsak akkor, midőn az utánzó szándékosan idézte elő az összetéveszthetőséget, hanem akkor is, ha tudhatta, hogy az összetévesztés fennforoghat. Az u. n. Sklavische Nachahmungnál (ez a mi esetünk) elegendő, ha az összetéveszthetőség veszélye objektíve fennforog. Ez az én nézetem is és ezt tartom a Tvt. szempontjából is az egyedüli megnyugtató álláspontnak. A külföldi judikaturát hasonló tárgy joganyagnál ne hagyjuk figyelmen kívül, már a joganyag nemzetközi viszonylatára való tekintettel is. Nem idézek ezuttal több külföldi ítéletet, hanem utalok Dr. Günther Alexander Katznak „Moderne Fälle unterlautern Wettbewerbs“ című munkájára (második kiadás 1933-ból).

Az elmondottak alapján — nézetem szerint — a logikus konkluzio a következő:

1. hogy az emberi munkának eredménye, ha nincs is külön törvény oltalma alá helyezve, nem utánozható mindenki által oly módon, hogy az utánzat az eredetivel összetéveszthető;

2. hogy ha ez versenytárral szemben verseny céljából történik, ez az üzleti tisztességbe és jó erkölcsbe ütköző cselékmény és mint ilyen a Tvt. 1. §. alapján eltiltandó, miután kétségtelen, hogy ez az 1. §. úgy mint más jogokat, a személyiségi és szerzői jogot is védi. Úgy hiszem, hogy ez volt az u. n. törvényhozói szándék is, amelyről közvetlen tudomásom van, mert a Tvt. első tervezetében ezt a generalklauzulát a német törvény mintájára legelőször én iktattam be.

Áttérek az előadásom második kérdésére: *vajjon jogosítva van-e a rendes bíróság a Tvt. alapján indított perben (vagy akár más perben) az illetékes hatóság által megadott mintaoltalmat hatálytalanítani?*

Amíg nálunk úgy a szabadalmi, mint a védjegyjog az anyagi és eljárási jog szempontjából a szabadalmi bíróság — és fellebbvitel esetén a Kúria — hatáskörébe tartozik, addig a mintaoltalmi jog minden vonatkozásban még a közigazgatási hatóság (Miniszterium) hatáskörébe tartozik. Mindazok a mintaoltalomra vonatkozó tervezetek és javaslatok, amelyek újabb szabályozásra irányulnak, valamely irattárban a feltámadás napját várják. Ugy hogy még ma is a mintaoltalmi jogot egy keresk. miniszteri rendelet 1907-ből (107.709/907. sz.) szabályozza. Erre a rendeletre vonatkozólag, az előadásom könnyebb megérthetése végett rövidesen megjegyzem a következőket:

A mintát a Kereskedelmi és Iparkamaránál kell letenni, ahol a mintát az arra a célra szolgáló lajstromba bevezetik és erről elismervényt adnak. Ezután az iratok és minta fel lesz terjesztve a szabadalmi bírósághoz, amely a miniszter külön megbízása alapján a mintát bevezeti a Központi Mintalajstromba és erről igazolványt állít ki. Ezzel a mintaoltalom megadására vonatkozó eljárás be van fejezve. Elővizsgálat, sem ujdonság kérdésében, sem más kérdésben nincs, ami különben megegyező a többi kulturállamok jogszabályaival, így pl. a legújabb 1936-iki német törvény sem ír elő elővizsgálatot.

Ilyen eljárás mellett tényleg előfordulhat — amire egyik kiváló jogász, régi jó barátom rá is mutatott, — hogy t. i. értéktelen, majdnem abszurd minták kerülhetnek a lajstromba. Ez igaz, de másfelől nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy oly minta, amely prima vista jelentéktelennek látszik, később az iparban gyakran nagy elismerésre talált. De nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az elővizsgálat hiányát ellensúlyozza az a körülmény, hogy mindenkinek, minden külön érdek kimutatása nélkül (actio publica) jogában áll a megadott mintaoltalmat megtámadni a legszélesebb alapon (pl. ujdonság hiánya címén is) megtámadni. Az ilyen megtámadási perben a szabadalmi bíróság kebelén belül lefolytatott szabályszerű eljárás után a miniszter kizárólagos hatáskörénél fogva dönt az oltalom fenntállása kérdésében. És különben is a mintaoltalom szabályozásának netáni fogyatékozsága miatt ne fájjon a feje a rendes bíróságnak; méltóztassék azt rábizni azokra, akik azon segíteni törvénynél fogva hivatva vannak.

Ezek után elődom a tényállását annak a jogesetnek, amelyben a kir. Kúria a mintaoltalom tárgyában mint felülvizsgálati bíróság ítélettel döntött. (Két ilyen ítélet van: 1937. ápr. 27. P. IV. 1149/937. és 1937. november 9. P. IV. 3847/937.).

A felperes a Tvt. alapján keresetet indított a rendes bíróságnál azon a jogalapon, hogy az általa megjelölt tárgyra mintaoltalmat kapott, minél fogva őt a fennálló törvényes jogszabály értelmében a kizárólagos használati jog illeti; minthogy az alperes ezt a tárgyat a felperes beleegyezése nélkül használja, kérte az alperest abbanhagyásra kötelezni. A per folyama alatt felmerült az a kérdés, vajjon helyesen adták-e meg a mintaoltalmat a felperesnek, tekintettel arra, hogy ez a minta bel- és külföldön ismeretes és az oltalom megadásakor tehát nem volt új. A Kúria ezt a kérdést vizsgálat alá vette, megállapította az újdonság hiányát és ezen az alapon hatálytalannak mondta ki az oltalmat.

Ezzel a felfogással nem értek egyet. Mielőtt érveimet röviden előadom, rámutatok *dr. Kartsoke Alajos* ügyvéd úrnak a „Tvt. és az ipari tulajdonjogok“ című igen részletes, kitünő értekezésére, mely ezzel a kérdéssel igen helytálló érvekkel foglalkozik (1. Magy. Jogi Szemle 1938. évi febr. számát; megjelent különlenyomatban is).

Az én érveim a következők: Mellőzve ez alkalommal a hatásköri összeütközés kérdését, a kúriai ítéletben elfoglalt jogi álláspontot helytállónak azért nem tartom, mivel senmi törvény vagy rendelet nem adja meg a rendes bíróságnak azt a jogot, hogy a mintaoltalom megadását felülbírálhassa. Az ítélet a Pp. 234. §-ára támaszkodva, ezt a kérdést mint előkérdést döntötte el. Nézetem szerint a 234. §. értelmében a rendes bíróság az eljárást köteles felfüggeszteni akkor, mikor ez az előkérdés valamely iparjogvédelmi kérdés. Hivatkozom Kovács Marcel közkezen forgó kommentárjára, ahol a 613. oldalon az olvasható, hogy ha szabadalmi jog elismerése iránt a rendes bíróságnál per van folyamatban és oly előzetes kérdés merül fel, amely a szabadalmi bíróság által döntendő el, az eljárást fel kell függeszteni és a szabadalmi bíróság határozatát be kell várni, mely a rendes bíróságnak praejudikál; ez a jogelv természetesen áll a mintaoltalom esetén is.

Ez a felfogás a következő elgondolásnál fogva is helyesnek mutatkozik:

Ugy a szabadalmi, mint a védjegytörvény, valamint a mintaoltalmi rendelet egybehangzóan előírják, (1. szabad. törv. 54. §. 1895: XLI. t.-c. 12. §-a mintarendelet 36. §-a), hogy ha büntető bírósági eljárás rendén oly előzetes kérdés merül fel, amely a fennálló jogszabályok értelmében a szabadalmi bíróság, illetve a Miniszter által döntendő el, az eljárást fel kell függeszteni, amíg az illetékes bíróság vagy hatóság döntött az oltalom fenn- vagy fenn nem állása tárgyában, mely határozat a bíróságra kötelező.

Jól tudom, hogy ez a felfüggesztési köteletség csak a btó. eljárásra van előírva és azt is tudom, hogy ebből egymagából még nem következik, hogy az a jogszabály a polg. bíróságokra

is kötelező volna. De másfelől előttem az is kétségtelen, hogy az említett jogszabályok amelyek a büntető eljárásra vonatkoznak, azon az alapgondolaton épültek fel, hogy az ipari jogok hatályos vagy hatálytalan voltát érintő kérdést *a törvényhozó a szabaddalmi bíróság és Miniszter hatásköréből kivonni nem engedte*. Ennek az alapgondolatnak érvényesülnie kell a rendes plg. bíróságok előtt folyó perekben is. Az iparjogvédelmi hatóságok egészen kivételes és kizárólagos hatáskörrel bírnak, amellyel semmi más bíróság vagy hatóság maga magát fel nem ruházhatja. Ezeket a speciális jogszabályokat sém a Pp. 234. §-a, sem más törvény hatályon kívül nem helyezte és ezért ennek a §-nak az iparjogok hatályos vagy hatálytalan voltára való kiterjesztése jogszerű alappal nem bírhat.

A Pp. 234. §-ának az alkalmazását azonban a jelen esetben még a további feltétlenül *ügydöntő* körülmény zárja ki. Ez a §. ugyanis világosan oly előzetes kérdéstről szól, amely egy más bíróságnál vagy hatóságnál *folyamatban* lévő eljárásnak szolgál tárgyául. Az eldöntött jogesetnél azonban nem ez a jogi helyzet, mert nem vitás, hogy a felperesnek a mintaoltalom *már rég meg volt adva* és tehát semmiféle eljárás folyamatban nem volt. A Kúria tehát a 234. §-t egy már *végleg* befejezett eljárással szemben alkalmazta. Ilyen kiterjesztő magyarázatot pedig a 234. §-nak adni — nézetem szerint — lehetetlen és a törvénnyel ellenkező is, és ha pl. a Kovács M. említett munkájában (1584. old.) nem is olvasnám, hogy a már megadott szabadalomnál az újdonság kérdését vizsgálni a rendes bíróság nincs jogosítva, ez annyira magától értetődő, hogy több indoklásra nem szorul. Ugyanez áll természetesen a már megadott mintaoltalom tekintetében is. Ezzel kapcsolatban megemlítem, hogy a Kúria most bírált ítélete elvi ellentétben látszik állani a P. IV. 6001/928. sz. ítéletben elfoglalt állásponttal, ahol ugyanis az eljárás a Pp. 234. §-a alapján lett függesztve és a döntés a Közig. hatóságra lett bízva.

Én, aki már évtizedek óta foglalkozom elméletileg és gyakorlatilag ezekkel a kérdésekkel, nem hallottam és nem olvastam, hogy a megadott mintaoltalmat — vagy más ipari jogvédelmet — a rendes bíróság csak úgy incidentaliter hatálytalanította volna.

Ez az én felfogásom szerint jogi lehetetlenség. Abból, amit szerencsém volt előadni, a következő konklúzió vonandó le: 1. azokban az esetekben, midőn valamely iparjog hatályosságának a kérdése képezi az ú. n. előzetes kérdést, a Pp. 234. §. csak annyiban alkalmazandó, hogy a rendes bírósági eljárást fel kell függeszteni; 2. midőn azonban az iparjog oltalma már megadott, a Pp. 234. §-ának az alkalmazása ki van zárva.

Azonban ha a szigorú jogászai állásponttól el is tekintünk, az ítéletben kifejezett jogi felfogás más szempontból is helyt nem álló és aggályos, ha a következményekre vagy, amint előadásom

bevezető részében említettem, a törvényt magyarázat horderejére gondolunk.

Az ítélet ugyanis a mintaoltalmat hatálytalannak nyilvánította, ez azonban nem eredményezi azt, hogy a lajstromból is töröljék, vagyis a lajstromban van egy minta, amely azonban hatálytalan.

De még szembetűnőbb a következmény, ha arra gondolunk, hogy ha az ítéletben kifejezett elvi jogi álláspont szabadalommal szemben nyerne alkalmazást. Ha ugyanis valaki szabadalmat nyer, természetes, hogy azt alkalmazni is fogja; ahhoz képest berendezkedik, talán nagy költséggel gyáriüzemet létesít, midőn évek mulva, valamely rendes perben, ahol a szabadalma szerepel, felmerül a kérdés, vajjon uj-e a szabadalmazott tárgy vagy eljárás? és a perbíróság mint előkérdést megállapítja, hogy az ujdonság hiánya fennforgott és ennél fogva a szabadalom nem is lett volna megadható és ezen az alapon megsemmisíti; a szabadalomtulajdonos pedig becsukhatja az üzemet.

Ezzel szemben nem hozható fel az, hogy hisz a szabadalmat a szabad. törv. értelmében is bárki megtámadhatja ujdonság hiánya miatt. Ez igaz ugyan; ez a kérdés azonban az arra hivatott szabadalmi bíróság mint szakbíróság által, megfelelő tárgyalás és komplikált bizonyítékok mérlegelése után lesz csak eldöntve, még pedig műszaki bírák közreműködésével, továbbá megfellebbezheti az ítéletet a Kúriai szaktanácsához, ahol megint műszaki tagok (műegyetemi tanárok) is közreműködnek. Mindezek a garanciák hiányoznak akkor, ha valamely rendes bíróság incidentaliter dönti el a kérdést.

A kérdés tehát közgazdasági szempontból, ahol az iparfejlesztés kérdése sem maradhat figyelmen kívül, igen fontos, sőt fontosabb, amint azt sokan gondolják. A Kúria elvi állásfoglalása már is az illető érdekkörökben bizonyos nyugtalanságot idézett elő.

Nem lehet végül az ítéletben elfoglalt álláspont mellett azzal érvelni, hogy az az ítélet csak inter partes dönti el a kérdést. Ez nem komoly érv, mert ha a felperest keresetével ezzel az alperessel szemben elutasították és az oltalmat ezzel az alperessel szemben mondták ki hatálytalannak, nagyon természetes, hogy a felperes más alperessel szemben, aki ugyancsak tiltott módon használja a mintát, nem mer fellépni, mert már ugyanis tudja, hogy elutasítják és ezzel az alperessel szemben is hatálytalanítják az oltalmat. Ennél fogva ez a minta ha nem is jogilag, de *tényleg* köztulajdonná válik és ezért mi jogászok éppen ilyen ipari és közgazdasági kérdésekben ne nézzük azt, hogy ítélezésünket egy jogász formula talán támogatja, hanem legyünk figyelemmel az ítélezésünknek a gyakorlati életben előidézett tényleges következményeire.

Némi pikantériával bir talán az a határozat, melyet az egyik Kúriai ítéletben szereplő mintára vonatkozólag az Iparügyi miniszter az oltalmat megtámadó perben megfelelő eljárás alapján hozott. Ez a határozat hatálytalannak mondja ugyan ki a mintaultalmat ujdonság hiánya okából, de az indokolásban kimondja, hogy mellőzi a P. IV. 3847/1937. sz. Kúriai ítéletnek a hatálytalánításra vonatkozó indokolását, mert a mintarendelet 39. §-a értelmében a mintaérvénytelenítési perek az Iparügyi Miniszter egyedüli, kizárólagos hatáskörébe tartoznak. (Ezt a határozatot közlöm a Magy. Jogi Szemlében a Hitelj. T.-nak márciusi számában).

Arra, hogy mily jogi és közgazdasági állapot állott volna elő akkor, ha a Miniszter eltérőleg dönt, még gondolni sem merek.

Ezzel be is fejezem előadásomat azzal, hogy a Kuria tekintélye és annak általánosan elismert magas színvonalu ítélkezése iránti tiszteletnél fogva haboztam egy, ideig, vajjon az ítéleteket bírálat tárgyává tegyem-e? Ha ezt a bírálatot ez alkalommal mégis — és talán szigoruan — gyakoroltam, tettem azt abban a reményben, hogy talán sikerült elérni azt, hogy a mindkét kérdésben elfoglalt aggályos jogi álláspont ne váljék állandó gyakorlattá, továbbá, hogy az eddig elfoglalt jogi álláspontot revízió alá veszik és hogy jövőben a revideált álláspont fog kifejezésre jutni. Dixi et salvavi animam meam.

JOGALKOTÁS.

Uj jogszabályok.

A Magyar Általános Hitelbank és a Magyar Általános Takarékpénztár r.-t. egyesülése tárgyában hozott 1938. március 31. napján hatályba lépett 1950/1938. M. E. számú rendelet (B. K. 72. szám).

Ha a pénzügyminiszter a közgazdasági miniszterrel egyetértve megállapítja, hogy a Magyar Általános Hitelbanknak a Magyar Általános Takarékpénztár r. t.-gal egyesülését az egyesülés módozatait és az alapszabályoknak ezzel kapcsolatos módosításait megállapító közgyűlési határozatok a törvény és alapszabályok által megszabott alakszerűségeknek megfelelnek és megállapítja azt is, hogy az egyesülés közérdekből szükséges, a cégbíróság az egyesülés folytán szükséges bejegyzéseket, úgyszintén az alapszabályok módosítását is, a határozatok alakszerűségeinek és érdemi tartalmának vizsgálata nélkül rendeli el. A bejegyzést elrendelő határozat ellen sem előterjesztésnek, sem felfolyamodásnak, vagy más *jogorvoslatnak nincs helye*. A fenti értelemben megfelelőnek nyilvánított *közgyűlési határozato-*